

פ ר ו ט ו ק ו ל מס' 93/ד'

מישיבת ועדת הכספים שהתקיימה
ביום 31.3.59 בשעה 1900

נכחו:

- י. גורי - היו"ר
- א. בחיר
- ז. צור
- ח. רובין
- י. ספיר
- ש. דיין
- א. הרצפלד
- נ. לוי
- מ. חזני
- י. אפרתי
- י. קרזמן
- ש. בזק - מזכיר הוועדה

מוזמנים:

- ד"ר מוזס - מבקר המדינה
- ד"ר ארנון - מנהל משרד האוצר
- ד"ר נאמן - החשב הכללי של משרד האוצר

סדר-היום - רישום התחייבויות.

היו"ר י. גורי:

אני פותח את הישיבה.

אתחיל את הישיבה בזה שאקרא סעיף 1 מהסכומים וההצעות של ועדת הכספים לדו"חיים של מבקר המדינה שהונחו על שולחן הכנסת בסוף חודש יולי. (קורא סעיף 1).

משמעות הסעיף היא כי ההתחייבויות שנתקבלו כבר והרישומים בתיקי האוצר, עד 1 באפריל 1961, אפשר יהיה לרשום אותן כאילו הועברו במוזמנים, ואילו מ-1 באפריל 1961 ואילך לא יוכלו כל שאר ההתחייבויות להילקח בחשבון, אלא לכשתהיינה במוזמנים. מאידך, באמצע שנת התקציב 1958/59, אין רושמים יותר התחייבויות, אלא כהכנסה. זו משמעותה של החלטת.

בשיחה שהתקיימה ביני לבין מנהל משרד האוצר ד"ר ארנון, וחשב הכללי ד"ר נאמן, הוחלט שיפנו לוועדת הכספים, ושוועדת הכספים תביא בחשבון את החלטת הזאת, בתוקף מסיבות מיוחדות שהם יסבירו אותן מדוע אין לבצע את החלטת הקובעת שאין רושמים יותר התחייבויות תוך שנת התקציב 1958/59, אלא באופן סופי מ-1 באפריל 1959. בשיחתנו אמרתי להם שאני מוכן להביא את תוצאות השיחה לפני הוועדה, לאחר שאשוחח עם מבקר המדינה על כך, מאחר והוא אשר הציג לפני הוועדה את תביעת, והוועדה תחליטה וסיכמה מה שסיכמה. אמרתי למבקר המדינה כי אני בוחן את העניין משתי נקודות מבט: מהצד הפורמלי, ומהצד הענייני. אשר לצד הפורמלי ברור לי שמשמעות החלטת היא זו כפי שאני ניסחתי אותה, הוספתי ואמרתי שאנו צריכים לבדוק פעם את המשמעות הפורמלית החוקית בחלטת ממין זה, מאחר שאנו מביאים את הסיכומים לאשור הכנסת. אמנם אין לזה משמעות של חוק, אבל ברור שהוא מחייב, כי כל פעולה בניגוד לסיכום הזה, היא פעולה שאין לראותה בגדר הפרת חוק. אבל דייח החלטת מסיכום שחובא לכנסת, ואשר הכנסת נתנה את הגושפנקא לכך.

היו"ר י. גורי:
מטרת הצד הענייני היא לחסל את המצב הקיים משני טעמים: א) המטרה אינה משקפת את הצד הנכון של ההכנסות; ב) אין לראות זאת כהכנסה, אם כי הוסכם עם הבנקים שהם אחראים למזומנים, אין אם המתחייב עומד בהתחייבותו ובין אם לאו, וזאת כדי לרכך את החומרה שאילו היה ספק שהתחייבויות תיהפכנה למזומנים.

מ. חזני: המזומנים מופיעים כפקדון בבנק.

היו"ר י. גורי:
מבקר המדינה אמר שאין זה משקף נכונה, והדבר הוא בניגוד לחוק. אם רוצים להמשיך במצב כפי שהוא קיים כיום, יש לתקן את החוק על דעת שר האוצר, ועדת הכספים ומבקר המדינה. סוכם לא לתקן את החוק, אלא לחסל את המצב הקיים, כדי להשיג את המטרה שמבקר המדינה התכוון אליה.

מ. חזני: האם הדברים מצויינים באיזה שהוא מקום בחוק?

היו"ר י. גורי:
אלה הם דברי הסיכום של הוועדה שהובאו לכנסת. אם המטרה העיקרית תושג באופן מוחלט מ-1 באפריל 1961, או חלק ממטרה זו יושג בחודש אוגוסט 1958, או ב-1 באפריל 1959, אין זה משנה; מאחר והמטרה הושגה ביסודה. אמרתי את הדברים למבקר המדינה, והוא קיבל את השקפתי. הוא טען שהינו חותר לתיקונים בטווח ארוך, ואם ישיג זאת, יניח הדבר את דעתו.

הבאתי השתלשלות העניינים בפני ועדת הכספים, ולאור זאת ביקשתי את מבקר המדינה להיות נוכח בישיבה, כדי שחברי הוועדה יוכלו להפנות אליו את שאלותיהם. אבקש את ד"ר ארנון להסביר לוועדה, מה הניע את משרד האוצר לבקש את האורכה.

ד"ר ארנון:
חשבנו שאנו יכולים לעמוד בהתחייבויות, אולם התברר שהיו שתי סיבות בחודשים האחרונים שלא איפשרו לנו זאת. בחלק מן המשקים היתה הפרעה רצינית מהבצורת, ובמחלקות מס קניה ובמכס היו קשיים רציניים בחודשים האחרונים בקשר עם ההלוואות שאנשים לא פרעו אותן. היינו צריכים להמשיך באותה שיטה כפי שהלכנו בה בשנה שעברה. באופן עקרוני אנו מסכימים לקבל את ההמלצה של מבקר המדינה מתאריך 1959/60.

י. ספיר:
לאחר תאריך ההחלטה שלא היה משוער, הסכמתם לכך שאנו נתחיל בחודש אוגוסט.

ד"ר ארנון:
הסוחרים לא היו יכולים למכור בחודשים דצמבר, ינואר ופברואר, ולכן הרשנו לקבל את ההתחייבויות של מס הכנסה לא במזומן.

י. ספיר:
אנו לא דנים על כך אם לקבל התחייבויות ולתת אשרה למס קניה, אלא אם לרשום אותן. ד"ר ארנון אינו מסביר שכתוצאה מכך אומר האוצר "מספיק" מזומנים.

היו"ר י. גורי:
הוא קיבל את המזומנים, השאלה היא אם ירשום אותם כהכנסה או לא?

ר ארנון:

חשבנו שאנו יכולים לקבל את ההתחייבויות רק במזומן. אם לא שיה רישום לא נגיע לאומדן, ולא נקבל את התמונה הנכונה על פעולות ס בתקופה הזו.

ספיר:

אם זו בעיה של נימוק, כי אז מה יהיה אחרי התאריך אפריל 1959? שמשרד האוצר יאלץ להכריח את כל המשלמים לשלם במזומנים, או סיק לקבל התחייבויות. בכל-אופן היה רצוי לדעת מה אומר האוצר נין זה.

ר ארנון:

משרד האוצר לא היה אף פעם בעד השיטה של התחייבויות, ולא חשב מצב של היום יכול להביא לתסבוכת.

ספיר:

אחרי התאריך ה-1 באפריל לא תרשום?

ר ארנון:

לא בדיוק.

ספיר:

היות וזה היה בתקופה של מעבר, אני אמשיך בשיטה זו.

ו"ר י. גורי:

התיעצתי עם מבקר המדינה ואמרתי: נניח שוועדת הכספים תאשר את ההחלטה יא תובא לטפולה של הכנסת. יש אימפליקציה כאילו ההסדר נעשה רק על דעתה של ועדת הכספים, אלא על דעתה של הכנסת, וכאילו א מרשותה הבלעדית. הצעתי זאת לפני מבקר המדינה ושאלתיו מה עתו לעשות באם ועדת הכספים תאשר זאת. כאשר יובאו הסיכומים הצעות של ועדת הכספים בסוף חודש יולי, אני אודיע לכנסת שהבעיה באה לוועדת הכספים והוועדה מציעה לתת אורכה נוספת עד ה-1 באפריל 1959. י מביא ענין זה לידיעתה של הכנסת. מבקר המדינה אישר מהלך זה.

ברצוני לשאול את חברי הוועדה אם

סומכים ידם למהלך זה?

חזני:

אני מסכים לכך. הבינותי מדברי ד"ר ארנון כי היות והיה חורף קשה, היתה לנו ברירה, אלא להמשיך ולקבל התחייבויות בנקאיות בקשר ס הכנסה. פרושו של דבר כי לולא המלצת ועדת הכספים, משרד האוצר ה מפסיק לקבל התחייבויות בנקאיות.

ר ארנון:

במידה והיינו מקבלים התחייבויות, לא היינו רושמים אותן.

רובין:

זאת אומרת שהייתם משתדלים לקבל פחות התחייבויות.

חזני:

כיצד אפשר לעמוד בזה?

ו"ר י. גורי:

בעקבות חילופי דברים אלה, ברצוני לשאול את חברי ועדת הכספים שבאם ששים הם מצימצום ההתחייבויות, כי אז המסקנה היא שצריך לתקן את וק. לפי שעה אנו לא עוסקים בזה וגם מבקר המדינה הציג זאת בפני. אתם חושבים שיש הכרח בכך תקנו את החוק.

מ. חזני:

אם זאת התוצאה של סיכום הוועדה
שיפסיקו, או שיצמצמו עד כמה
שאפשר בקבלת התחייבויות בנקאיות, הרי שזוהי פגיעה קשה במשק ואז
צריך לתקן את החוק.

היו"ר י. גורי:

אנו מחליטים שמ-1 באפריל אנו סוגרים
באופן חרמטי את הרישום. אם
ניווכח לדעת שיש אימפליקציות חמורות מאד ואם נגיע למסקנה לתקן
את החוק בעשה זאת.

מ. חזני:

אף אחד מאתנו אינו רוצה שדרך אגב
נקבל החלטה חדשה שהצו לא יוכל
לעמוד בה. כפי שאומר היו"ר גורי לא לקבל התחייבויות.

היו"ר י. גורי:

לא ירשמו התחייבויות כהכנסה
במזומן, עד שלא יפרעו.

י. ספיר:

בניח שיש התחייבויות של בנק לשלם
בתאריך מסויים, הרי שזה כסף.
אפשר למצוא את הצורה המתאימה שהכסף שהוא למעשה כסף הלוואה המתקבל
מהפרט, יקבל תוקף בהסכמה של בנק-ישראל.

היו"ר י. גורי:

נשוב לדון על כך ואולי נגיע לידי
מסקנה שיש לתקן את החוק.

י. ספיר:

האוצר מודיע כי במידה שהדבר תלוי
בו חייב לומר שנכונות האוצר לא
תהיה מושתתת על אי-רישום. אני לא אומר שלא יהיו נימוקים אחרים
שיביאו את האוצר ללחוץ על המשלמים לשלם במזומנים.

ד"ר מוזס:

הצעתי התייחסה אך-ורק לרישום
הכנסות. אני חושב שהיה נחוץ
וחשוב לשמוע את העיקרון שרק הכנסות במזומן אפשר לרשום כהכנסות.
האספקט המכריע הוא התאריך שבו הכסף ישולם, וגם התחייבויות של
בנק שהוא ישלם בשנה הבאה, אינו אופך את ההתחייבויות כהכנסה במזומן.

אני באופן אישי הייתי מסכים שיבוא
תיקון בחוק כאם הכנסת תרצה בכך, כיוון שראינו שאם אנו מתחילים
בזה אין לזה סוף. לפני שנה-שנתיים היתה הצעה שניה ובה אמרנו שאין
התחייבויות של בנק שוות להתחייבויות אחרות. לפי דעתי חשוב מאד
העיקרון שניקבע על-ידי החלסת ועדת הכספים. לעומת זאת חשוב העיקרון
כפי שהיו"ר גורי כבר אמר - הסדר לזמן ארוך. לכן לא התנגדתי להסדר
המעבר שהוצע על-ידי האוצר, ואני אומר עכשיו שלולא ההצעה של האוצר,
הייתי מציע את הסדר המעבר בצורה שבה מציעים זאת היום אחרי הנסיון,
וגם לזאת לא הייתי מתנגד. אני חושב שנכון הוא לקבל הצעה זאת.